

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК
ІНСТИТУТ РОСЛИННИЦТВА ІМ. В. Я. ЮР'ЄВА

В. В. Кириченко, І. А. Гур'єва, А. В. Козубенко,
А. М. Чернобай, О. В. Сікалова

ВІД БАТЬКА ДО СИНА

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВІДОМИХ
СЕЛЕКЦІОНЕРІВ З КУКУРУДЗИ
ВАСИЛЯ ОВСІЙОВИЧА КОЗУБЕНКА ТА
ЛЕОНІДА ВАСИЛЬОВИЧА КОЗУБЕНКА

за редакцією академіка НААН
В. В. Кириченка

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК
ІНСТИТУТ РОСЛИННИЦТВА ІМЕНІ В. Я. ЮР'ЄВА

В. В. Кириченко, І. А. Гур'єва, **Л. В. Козубенко**,
Л. М. Чернобай, О. В. Сікалова

ВІД БАТЬКА ДО СИНА

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВІДОМИХ
СЕЛЕКЦІОНЕРІВ З КУКУРУДЗИ
ВАСИЛЯ ОВСІЙОВИЧА КОЗУБЕНКА ТА
ЛЕОНІДА ВАСИЛЬОВИЧА КОЗУБЕНКА

За редакцією академіка НААН
В. В. Кириченка

Харків 2019

УДК 633.15 : 631.527 (009)

ББК 4: я 1 (4 Укр)

К 43

Рецензенти:

Кобизева Л. Н. – заступник директора з наукової роботи Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН, доктор с.-г. наук

Коломацька В. П. – вчений секретар Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН, доктор с.-г. наук

Затверджено до друку ученою радою Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН протокол №1 від 31/01/2019р.

Кириченко В. В.

К 43 Від батька до сина. Життєвий і творчий шлях відомих селекціонерів з кукурудзи Василя Овсійовича Козубенка та Леоніда Васильовича Козубенка / В. В. Кириченко, І. А. Гур'єва, Л. В. Козубенко, Л. М. Чернобай, О. В. Сікалова; за ред. академіка НААН В. В. Кириченка / Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2019. – 170 с. ISBN 978-617-7738-44-1

У науковому виданні відображено основні етапи життя, науково-дослідницької діяльності видатних вітчизняних вчених у галузі селекції кукурудзи – батька і сина Козубенків: Василя Овсійовича і Леоніда Васильовича. В. О. Козубенком започатковано напрями в селекції кукурудзи з використанням явища гетерозису. Закладені ним теоретичні основи інцухту та гетерозисної селекції розроблено плеядою молодих вчених – послідовників його вчення. Серед них його син Л. В. Козубенко, діяльність якого пов'язана з селекцією та насінництвом гетерозисних гібридів кукурудзи. Книга є корисною для студентів, аспірантів, науковців, викладачів та спеціалістів широкого кола.

ISBN 978-617-7738-44-1

© Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН, 2019

ПЕРЕДМОВА

Створення та втілення у с.-г. виробництво України гетерозисних гібридів кукурудзи досягло значних успіхів завдяки науковій діяльності видатних вчених – селекціонерів цієї культури. Серед них визначне місце займала творчість фахівця цієї галузі Василя Овсійовича Козубенка – доктора с.-г. наук, професора, члена-кореспондента Української с.-г. академії, лауреата Ленінської премії. Дослідження теоретичних основ гетерозисної селекції кукурудзи, що розкривали сутність методу інцухту та явища гетерозису, практична реалізація їх у створенні лінійного вихідного матеріалу та високоврожайних гетерозисних гібридів, які досить швидко впроваджувались у практику, були високо оцінені науковою спільнотою та державою – В. О. Козубенко був лауреатом Ленінської премії, нагороджений орденом Леніна. Створений ним гібрид Буковинський 3, який займав значні посівні площі (до 7 млн. га) та відзначався високою і стабільною врожайністю, приніс неабияку славу В. О. Козубенку та обумовив появу його школи, навколо якої гуртувалась талановита молодь. У подальшому, в створеному В. О. Козубенком при сприянні академіка В. Я. Юр'єва відділі селекції кукурудзи УНДРСіГ, зібрався колектив послідовників та учнів, серед яких набирався досвіду син – Леонід Васильович Козубенко.

На той час розробкою новітніх методів створення інцухт-ліній кукурудзи під керівництвом В. О. Козубенка займався старший науковий співробітник Б. П. Гур'єв – в майбутньому академік ВАСГНІЛ, доктор с.-г. наук, директор УНДРСіГ ім. В. Ю. Я. Юр'єва (1972-1991 рр.), який продовжив керувати відділом.

Значний вклад у створення нового вихідного матеріалу для селекції гетерозисних гібридів вніс доктор с.-г. наук О. Л. Зозуля та ряд інших співробітників – кандидатів с.-г. наук, послідовників та учнів В. О. Козубенка.

З 1992 року відділом керував Л. В. Козубенко, згодом доктор с.-г. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, стипендіат Державної стипендії для видатних діячів

ЗМІСТ

Пам'яті вченого	4
Передмова	8
Основні дати життя та діяльності Василя Овсійовича Козубенка	10
Основні дати життя та діяльності Леоніда Васильовича Козубенка	12
Життєвий і творчий шлях Василя Овсійовича Козубенка	15
Втілення ідей В. О. Козубенка у розвиток сучасної гетерозисної селекції кукурудзи	39
Життєвий і творчий шлях Леоніда Васильовича Козубенка	64
Хронологічний показник друкованих праць В.О. Козубенка	89
Свідощтва на створені сорти та гібриди В.О. Козубенка	97
Хронологічний показник друкованих праць Л.В. Козубенка	98
Свідощтва на створені гібриди та багьківські компоненти Л. В. Козубенка	123
Додатки	134
Список використаних джерел	156